

Yhteistyöministerien rajaeste- ja liikkuvuusselonteko Pohjoismaiden neuvoston istuntoon 2019

Sisältö

1.	Johdanto	2
2.	Pohjoismainen liikkuvuuden toimintasuunnitelma	2
3.	Pohjoismaiden välisten rajaesteiden poistamistyö	3
4.	Nykyisten rajaesteiden poistaminen tai selvittäminen	4
5.	Uusien rajaesteiden ehkäiseminen	6
6.	Neuvontapalvelujen lisääminen ja tehostaminen	6
7.	Muut toimenpiteet kaudella 2018–2019	8
	Liite 1 – Rajaesteneuvoston priorisoimat rajaesteet	11
	Liite 2 – Sektorien selonteot.....	21



1. Johdanto

Integraatio ja liikkuvuus ovat olleet pohjoismaisen yhteistyön keskeisiä tavoitteita jo pitkään – myös ennen Pohjoismaiden ministerineuvoston perustamista. Esimerkiksi Pohjoismaiden lainsäädäntöyhteistyöllä on jo ennen 1900-luvun alkua käynnistyneet pitkät perinteet. Liikkuvuutta koskevat perussopimukset – passiunioni, yhteiset työmarkkinat, sosiaalipalvelusopimus ja yhteiset koulutusmarkkinat – ovat merkittäviä tuloksia virallisen pohjoismaisen yhteistyön alkutaipaleelta toisen maailmansodan päätyttyä.

Rajaesteiden murtaminen on ollut etenkin 2000-luvun alusta lähtien keskeinen osa pohjoismaista yhteistyötä, ja ”Rajaton Pohjola” on ollut sen tavoitteena jo monen vuoden ajan.

Visio Pohjolasta maailman integroituneimpana alueena on sopusoinnussa pohjoismaisen yhteistyön tähänastisen kehityksen kanssa. Pohjoismaiden välinen liikkuvuus ja integraatio ovat pohjoismaisen yhteistyön kantavia tekijöitä. Yhteistyöministerien helmikuussa 2019 hyväksymä Pohjoismaiden ministerineuvoston pohjoismaisen liikkuvuuden toimintasuunnitelma 2019–2021 on seuraava askel kohti yhä integroituneempaa Pohjolaa, jossa on enemmän mahdollisuuksia ja vähemmän rajaesteitä.

Tähän selontekoon on koottu Pohjoismaiden ministerineuvoston liikkuvuutta edistävän työn tuloksia kaudella 1. heinäkuuta 2018–30. kesäkuuta 2019.

2. Pohjoismainen liikkuvuuden toimintasuunnitelma

Toimintasuunnitelman tavoitteena on tukea pääministerien visiota Pohjolasta maailman integroituneimpana alueena kokoamalla kaikki liikkuvuuden edistämistoimet yhteen asiakirjaan.

Kaikki Pohjoismaiden ministerineuvoston alakohtaiset ministerineuvostot ovat osallistuneet tavoitteiden ja konkreettisten toimien muotoiluun.

Toimintasuunnitelmassa on kaksi pääasiallista painopistealuetta:

- 1) *Välittömät liikkuvuutta edistävät toimet*, jotka parantavat Pohjoismaisissa asuvien ihmisten – kuten lasten ja nuorten, opiskelijoiden, opettajien, tutkijoiden, taiteilijoiden ja työnhakijoiden – mahdollisuuksia siirtyä toiseen Pohjoismaahan opiskelemaan tai töihin.
- 2) *Välilliset toimet (joihin sisältyy rajaestetyö)*, joiden tavoitteena on parantaa yksityishenkilöiden ja yritysten vapaan liikkuvuuden edellytyksiä kaikkialla Pohjoismaissa.

Toimintasuunnitelma sisältää myös pohjoismaisen liikkuvuuden ja integraation perustana olevat *kielten ymmärtämistä sekä pohjoismaista identiteettiä ja kulttuuria edistävät toimet*. Näiden lisäksi keskeisiä ovat myös *tiedotustoimet*. Pyr-



kimyksenä on antaa mahdollisimman luotettavaa tietoa yksityishenkilöille ja yrityksille näiden liikkussa ja toimiessa Pohjoismaiden välillä.

Rajaestetyö on keskeinen osa Pohjoismaiden ministerineuvoston liikkuvuustyötä. Toimintasuunnitelmassa tavoitteeksi on asetettu, että rajaesteneuvosto osallistuu toimeksiantonsa kautta sekä yhteistyössä alueellisten ja kansallisten toimijoiden, alakohtaisten ministerineuvostojen ja asianomaisten ministeriöiden kanssa vuosittain 8–12 kansalaisten ja yritysten liikkuvuutta rajoittavan rajaesteen poistamiseen.

Lisäksi toimintasuunnitelmaan sisältyvät esimerkiksi seuraavat keskeiset tavoitteet:

- 1) rajattoman alueen luominen Pohjoismaiden ja Baltian maiden alueelle muun muassa hyväksymällä sähköinen tunnistautuminen (eID) maiden välillä
- 2) pohjoismaisten rakennusstandardien yhtenäistäminen
- 3) automaattinen ammattipätevyysien vastavuoroinen tunnustaminen.

Edellä mainitut kolme rajaestettä ovat rajaesteneuvoston priorisoimia, ja ne on uuden toimintasuunnitelman myötä nostettu korkeammalle poliittiselle tasolle (ks. myös liite 2).

Tiedotustoimia parannetaan ohjelmakaudella entisestään: pohjoismaisella tasolla Pohjoismaiden ministerineuvoston Info Pohjola -neuvontapalvelun uuden vahvistetun toimeksiannon myötä ja alueellisesti raja-alueiden neuvontapalvelujen kautta. Neuvontapalveluilla on keskeinen tehtävä yhteisessä liikkuvuus- ja rajaestetyössä, sillä ne toimivat ensikontaktina kansalaisten ja yritysten yhteydenotoissa.

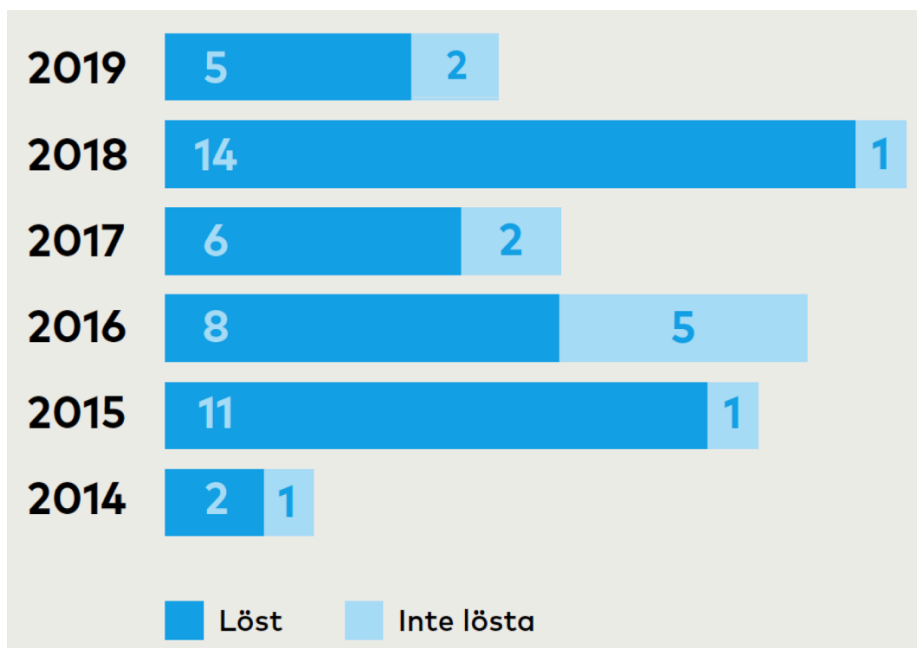
Yhteistyöministerit saavat vuonna 2020 ensimmäisen kootun raportoinnin työn etenemisestä ja toimista liikkuvuustoimintaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pohjoismaiden ministerineuvoston liikkuvuuden toimintasuunnitelma 2019–2021 on luettavissa osoitteessa

<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1290244/FULLTEXT01.pdf>.

3. Pohjoismaiden välisten rajaesteiden poistamistyö

Yhteistyöministerit perustivat vuonna 2014 pääministerien aloitteesta rajaesteneuvoston. Neuvosto on toimintansa käynnistymisen jälkeen osallistunut 58 rajaesteen selvittämiseen.



Löst - Ratkaistu
Inte lösta – Ratkaisematta

Rajaesteneuvosto tuo esille Pohjoismaiden kansalaisten ja yritysten kohtaamia liikkuuuden ongelmia yhteistyössä rajaesteitä havaitsevien ja niihin ratkaisuja etsivien toimijoiden ja organisaatioiden kanssa, mikä tuo rajaesteneuvoston työhön avoimuutta ja laajaa osallisuutta.

Rajaesteneuvostolla on kolme priorisoitua painopistealuetta:

1. Pohjoismaiden välisten nykyisten rajaesteiden poistaminen tai selvittäminen
2. uusien rajaesteiden ehkäiseminen
3. neuvontapalvelujen lisääminen ja tehostaminen.

4. Nykyisten rajaesteiden poistaminen tai selvittäminen

Rajaesteiden poistaminen tai selvittäminen alkaa rajaesteiden havaitsemisella. Tämä tapahtuu usein pohjoismaisten neuvontapalvelujen kautta, kun kansalaiset tai yritykset hakevat tietoa liikkumisesta Pohjoismaiden välillä. Rajaesteistä laaditaan tarvittava taustatyö ja rajaesteneuvosto kirjaa rajaesteet tietokantaansa. Rajaesteneuvoston jäsenet valitsevat tietokannasta vuosittain joitakin priorisoituja rajaesteitä, joiden parissa he päättävät työskennellä.

Työtä jatketaan siihen saakka, että rajaeste on saatu ratkaistua tai että asianomaiset ministeriöt tai viranomaiset ilmoittavat, ettei rajaestettä voida ratkaista. Rajaesteneuvosto toimii vain työn vauhdittajana, sillä ainoastaan Pohjoismaiden päättäjät ja kansalliset viranomaiset voivat ratkaista rajaesteitä muuttamalla oman maansa sopimuksia tai sääntöjä.



Rajaesteneuvoston selvittämät esteet 1. heinäkuuta 2018–30. kesäkuuta 2019

Ajalla 1. heinäkuuta 2018–30. kesäkuuta 2019 on selvitetty 13 priorisoitua rajaestettä. Kymmenen estettä on ratkaistu ja kolme on katsottu asianomaisissa ministeriöissä loppuun käsitellyiksi.

Ratkaistut esteet:

1. Haku Norjan lukio-opintoihin
2. Norjalaisten lohenpoikasten tuonti Ruotsiin
3. Suomen neljän kuukauden sääntö
4. Matka-asiakirjavaatimukset Pohjoismaiden lennoilla
5. Epäselvyydet samanaikaisesti Ruotsissa ja Tanskassa työskentelevien European Spallation Source -tutkimuslaitoksen (ESS) työntekijöiden sosiaaliturvaan kuulumisesta
6. Asiakirjavaatimukset Norjan väestörekisteriin kirjautumiseksi
7. Oikeus saada virkavapautta poliittisen luottamustehtävän hoitamiseen toisessa Pohjoismaassa (ratkaistu Norjassa)*
8. Grönlantilaisen ajokortin hyväksyminen (ratkaistu Tanskassa)*
9. Pohjoismaalaiset lähihoitajat Tanskassa – ammatinharjoittamisoikeuden myöntäminen (ratkaistu norjalaisten lähihoitajien osalta)*
10. Pienempi vanhempainraha "väärästä" maasta opintotukea saavalle

* Tähdellä merkityt rajaesteet on osittain ratkaistu, mutta niitä ei ole ratkaistu kaikissa asianomaisissa maissa.

Tuloksista poimittuja esimerkkejä (kohdat 3, 6 ja 7):

- Toisessa Pohjoismaassa asuvat henkilöt, joilla on alle neljän kuukauden työsopimus Suomessa, ovat nyt täysin Suomen sosiaaliturvan piirissä työskenteilykauden ajan. Asia koskee arviolta 1 500 henkilöä.
- Pohjoismaiden asukkailla on ollut ongelmia Norjan väestörekisteriin kirjautumisessa Norjan viranomaisten tiukkojen asiakirjavaatimusten ja epäjohdonmukaisen käsittelyn vuoksi. Rajaesteneuvosto on ottanut asian esille, ja Norjan viranomaiset ovat nyt ilmoittaneet ongelman olevan ratkaistu.
- Toisessa Pohjoismaassa asuvilla Norjassa työskentelevillä henkilöillä (noin 35 000 henkilöä) on nyt samat demokraattiset oikeudet kuin kotimaassaan. Norjan uusi lainsäädäntö antaa nimittäin heillekin mahdollisuuden saada virkavapaata poliittisen luottamustehtävän hoitamiseen kotikunnassaan (esimerkiksi mahdollisuuden osallistua tarvittaviin kokouksiin kunnanvaltuuston jäsenenä tai toimia kunnallisneuvoksena ruotsalaisessa naapurikunnassa).



Kysymys on edelleen rajaesteneuvoston asialistalla, jotta se saataisiin ratkaistua kaikkialla Pohjoismaissa.

Poistettut esteet (käsitelty, mutta jääneet ratkaisematta asianomaisissa ministeriöissä):

1. Norjan kansallinen verotuskäytäntö vaikeuttaa rakennusalan urakointia
2. Aikaa vievät muodollisuudet merinisäkkäiden näytteiden siirtämisessä maiden rajojen yli
3. Hevosten väliaikainen maahantuonti Norjan ja Ruotsin välillä

Lisätietoa rajaesteneuvoston priorisoiduista rajaesteistä ja sektorien rajaestetyöstä on liitteissä 1 ja 2.

5. Uusien rajaesteiden ehkäiseminen

Rajaestetyössä pyritään myös estämään uusien rajaesteiden syntymistä.

Ennaltaehkäisevää työtä kuvaillaan pohjoismaisen liikkuvuuden toimintasuunnitelmassa 2019–2021. Kaikkien alakohtaisten ministerineuvostojen tulee ehkäistä rajaesteitä omilla vastualueillaan ja mahdollisuuksien mukaan turvata EU-lainsäädännön yhtenäinen toimeenpano Pohjoismaissa sekä käydä maiden välistä neuvonpitoa uusien lakien ja sääntöjen käyttöönotosta, jotta uusia rajaesteitä ei pääsisi syntymään.

Rajaesteneuvosto ja neuvontapalvelut työskentelevät niin ikään ennaltaehkäisevästi. Tästä voidaan mainita esimerkkinä Helsingissä syksyllä 2018 järjestetty seminaari sosiaalivakuutusta koskevien EU-asioiden pitkistä käsittelyajoista. Tilaisuuden järjesti rajaesteneuvoston sihteeristö yhteistyössä Info Pohjolan, Eläketurvakeskuksen ja Kelan kanssa.

Seminaari auttoi kaikkialta Pohjoismaista saapuneita erityisasiantuntijoita ymmärtämään paremmin muiden Pohjoismaiden sosiaalivakuutusjärjestelmää. Aiheeseen liittyen käynnistettiin myös uusia aloitteita. Suojatun sähköpostin laajempi käyttö Pohjoismaiden välillä voisi esimerkiksi lyhentää käsittelyaikoja.

Aiheesta järjestetään mahdollisesti jatkokonferenssi vuonna 2020.

6. Neuvontapalvelujen lisääminen ja tehostaminen

Info Pohjola ja raja-alueiden neuvontapalvelut ovat joko kokonaan tai osittain Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittamia. Neuvontapalveluilla on kolme rajaesteneuvostolle suoritettavaa tehtävää:



1. tiedottaa Pohjoismaiden välillä liikkuvia yksityishenkilöitä maiden säännöistä ja viranomaisten yhteystiedoista
2. havaita rajaesteitä ja raportoida niistä rajaesteneuvoston sihteeristölle pohjoismaisen rajaestetietokannan täydentämiseksi
3. suunnitella ratkaisukeskeisiä työpajoja.

Info Pohjola ja raja-alueiden kolme neuvontapalvelua sisältyvät myös vuosiksi 2019–2021 laaditun ministerineuvoston liikkuvuuden toimintasuunnitelman tavoitteeseen tiedotustoiminnan vahvistamisesta Pohjoismaissa. Neuvontapalveluilla on ollut ajalla 1. heinäkuuta 2018–30. kesäkuuta 2019 yhteensä yli 1 400 000 käyntiä verkkosivuillaan sekä reilut 45 000 henkilökohtaista yhteydenottoa (käynnit, sähköpostit, puhelinoimitot ja vierailuryhmät).

	Besök webb	Facebook följare	Twitter följare	Personlig betjäning	informationsträffar och Seminarier
Info Norden	249 840	9 250	1 273	1 321	1 040
Øresunddirekt	938 097	1 850	718	13 970	7 343
Grensetjänsten NO/SE	219 794	780	96	15 473	1 737
Nordkalottens gränstjänst SE/FI/NO	22 031	710	153	2 743	1 783
Totalt	1 429 762	12 590	2 240	33 507	11 903

Info Pohjola
Øresunddirekt-neuvontapalvelu
Norjan rajapalvelu
Pohjoiskalotin rajaneuvonta

Käynnit verkkosivuilla
Facebook-seuraajat
Twitter-seuraajat
Henkilökohtainen asiointi
Tiedotustilaisuudet ja seminaarit

**Suuri lasku Info Pohjolan verkkosivujen kävijämäärissä ja henkilökohtaisen asiointin määrissä johtuu siitä, että Info Pohjolan verkkosivujen näkyvyys hakukoneissa on ollut heikko lähes koko raportointikauden ajan. Norden.org-sivusto siirtyi uudelle verkkoalustalle, mutta Info Pohjolan sivusto jäi vanhan sivuston alihakemistoksi. Info Pohjolan sivusto siirrettiin uuden verkkoalustan osaksi helmikuun 2019 lopussa.*

Rajaestetyö on tehostunut, kun rajaesteneuvoston sihteeristö on kehittänyt yhdessä neuvontapalvelujen kanssa yhteisen yhteistyöalustan, LOTS-ryhmän (pohjoismaisten ratkaisukeskeisten tiedottavien ja palvelevien koordinaattorien ryhmä). Ryhmä koontuu kolme kertaa vuodessa.

Lisätietoa neuvontapalveluista on osoitteessa
<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1345331/FULLTEXT01.pdf>.

W



7. Muut toimenpiteet kaudella 2018–2019

Seuraavaksi kerrotaan lyhyesti liikkuvuusosalalla toteutetuista muista toimista sekä rajaesteneuvoston organisaatiosta ja kansainvälisistä yhteyksistä.

7.1 Vuosikertomuksesta toimintakertomukseen

Rajaesteneuvosto ei julkaissut vuosikertomusta vuonna 2018. Sen sijaan laaditaan toimintakertomus ajalta 1. tammikuuta 2018–30. kesäkuuta 2019 (18 kuukauden ajanjakso). Näin toimintakertomus saadaan kattamaan sama raportointikausi kuin yhteistyöministereille annettava selonteko.

Syksyllä 2019 julkaistava toimintakertomus julkaistaan sähköisesti, mikä on kestävämpi ratkaisu ja antaa samalla paremmat mahdollisuudet saavuttaa näkyvyyttä sähköisissä viestimissä.

7.2 Rajaestetietokanta

Rajaestetietokannan vuotuinen päivittäminen on tärkeää, jotta rajaesteneuvoston jäsenillä on mahdollisimman hyvät tiedot käytettävissään uusien rajaesteiden priorisoinnissa ja työssä jo priorisoitujen tapausten parissa.

Tietokantaan kirjatut ratkaisemattomat ja poistetut rajaesteet (noin 60 kappaletta) ovat raportointikaudella olleet asianomaisissa ministeriöissä laadunvarmistuksessa ja päivitettävänä. Ministeriöiden avustuksella rajaesteneuvoston sihteeristö on kyennyt varmistamaan, että rajaestetietokanta sisältää ajantasaista tietoa. Aiempien tapausten lisäksi neuvontapalvelut ovat tunnistaneet ja raportoineet uusia rajaesteitä, joille on tehty laadunvarmistus.

Rajaestetietokanta on lisäksi kevään 2019 aikana siirretty uudelle alustalle. Uusi tietokanta löytyy osoitteesta <https://www.norden.org/fi/rajaestetietokanta>.

7.3 Linkkisivusto

Työmarkkinaosapuolten kanssa käydyissä keskusteluissa on toivottu elinkeinoelämän linkkisivustoa. Pohjoismaiden ministerineuvosto on laatinut Pohjoismaiden elinkeinoelämän käyttöön linkkisivuston, joka on suunnattu lähinnä pienille ja keski-suurille yrityksille.



Linkkisivuston näkyvyyden parantamiseksi Pohjoismaissa sihteeristö on priorisoinut markkinointipanostuksia muun muassa hakukoneoptimoinnin (SEO) avulla.

<http://nordenbusiness.org/fi>

7.4 Rajaesteryhmä

Rajaesteryhmässä on edustajia Pohjoismaiden neuvoston kaikista valiokunnista. Ryhmän tehtävänä on valvoa rajaestekysymyksiä ja tukea rajaesteneuvoston työtä esimerkiksi nostamalla poliittisella tasolla esiin liikkuvuutta ehkäiseviä tekijöitä Pohjoismaissa. Rajaesteryhmä ja rajaesteneuvosto ovat tavanneet kaksi kertaa raportointikaudella, ja tavoitteena on säännöllinen yhteydenpito toimien koordinoimiseksi. Viime kokouksessa 8. huhtikuuta rajaesteneuvoston eri maiden jäsenet tapasivat oman maansa jäseniä rajaesteryhmästä. Aloitetta pidettiin hyvänä, ja sitä voidaan vastedes hyödyntää kansallisessa rajaestetyössä.

7.5 Kansainvälinen toiminta

Rajaesteneuvoston työ herättää edelleen kansainvälistä kiinnostusta, ja yhä kiinnostuneempia ollaan siitä, miten työ on organisoitu. Rajaesteneuvoston tapaa osallistaa sekä alueellisia että kansallisia ja pohjoismaisia toimijoita liikkuvuuden edistämistyöhön pidetään oivallisena esimerkkinä siitä, kuinka rajaestetyötä tulisi tehdä. Tämän johdosta rajaesteneuvostoa on kutsuttu kansainvälisiin konferensseihin esittelemään työnsä organisointia.

Cross-border cooperation North Rhine-Westphalia/NL

Rajaesteneuvosto kutsuttiin 27. syyskuuta 2018 Brysseliin kertomaan työstään ja sen organisoinnista noin 20 eri organisaatiolle, joihin lukeutuivat muun muassa Euroopan komission aluepolitiikan pääosasto (DG-Regio), Institute for Transnational and Euregional Cross Border Cooperation and Mobility (ITEM) ja Cross-border cooperation North Rhine-Westphalia/NL. DG-Regio järjesti yhteistyössä rajaesteneuvoston kanssa Kööpenhaminassa tammikuussa 2018 konferenssin, jonka herättämän kiinnostuksen seurauksena muun muassa Maastrichtin yliopisto ja Benelux-maat halusivat oppia lisää rajaesteneuvostosta ja pohjoismaisesta rajaesteyhteistyöstä voidakseen selvittää, voisiko vastaava malli sopia niiden paikalliseen työhön.

Institute for Transnational and Euregional Cross Border Cooperation and Mobility (ITEM)

Rajaesteneuvosto osallistui rajat ylittävään yhteistyöhön ja liikkuvuuteen erikoistuneen ITEM-tutkimuslaitoksen vuotuisen konferenssiin, jonka laitos järjesti Brysselissä 15.–16. marraskuuta 2018 yhteistyössä Euroopan alueiden komitean ja DG-Region



kanssa. Euroopan raja-alueiden edustajia yhteen koonneessa konferenssissa rajaesteneuvosto esitteli toimintamalliaan ja osallistui keskusteluun rajat ylittävän yhteistyön haasteista.

Central European Service for Cross-border Initiatives (CESCI)

Rajaesteneuvosto osallistui CESCI-ajatushautomon kansainväliseen konferenssiin Budapestissa 25.–26. huhtikuuta 2019. Rajaesteneuvosto osallistui rajat ylittävää päätöksentekoa käsitelleeseen paneelikeskusteluun ja esitteli toimintamalliaan pohjoismaisen vapaan liikkuvuuden mallin näkökulmasta.

Lisäksi rajaesteneuvosto kertoi Košicessa 19.–20. kesäkuuta 2019 järjestetyssä Legal accessibility among V4 countries -konferenssissa toiminnastaan ja osallistui paneelikeskusteluun, jossa käsiteltiin lain saavutettavuusvaatimuksia Euroopassa. Konferenssiin osallistui muun muassa raja-alueiden järjestöjä, yliopistomaailman edustajia ja Euroopan komissio. CESCI:n järjestämä tapahtuma oli Visegrad Fund -rahaston rahoittaman hankkeen päätöskonferenssi. Hankkeen tavoitteena oli saada aikaan Visegrad-maiden välisten rajaesteiden poistamiseen tähtäävä V4-mekanismi ottamalla ennen kaikkea oppia pohjoismaisesta rajaestetyöstä.



Liite 1 – Rajaesteneuvoston priorisoimat rajaesteet

Rajaesteneuvoston priorisoimien rajaesteiden tilanne

Rajaesteneuvoston jäsenet ovat kukin valinneet priorisoitavia rajaesteitä. Joissakin tapauksissa useampi jäsen on päättänyt käsitellä rajaestettä yhdessä.

Rajaesteitä on selvitetty 13 ajalla 1. heinäkuuta 2018–30. kesäkuuta 2019. Kymmenen estettä on ratkaistu, ja asianomaiset ministeriöt ovat päättäneet katsoa kolme estettä loppuun käsitellyiksi, mikä tarkoittaa sitä, ettei työtä kyseisten esteiden parissa jatketa.

Seuraavaksi esitellään lyhyesti priorisoitujen esteiden tilanne.

Rajaestetyö on luokiteltu neljään tasoon, joita jokaista varten on oma värinsä.

Sininen tarkoittaa sitä, että asianomaiselta ministeriöltä on saatu lopullinen vastaus ja este on selvitetty. Este on siis ratkaistu tai maat ovat päättäneet katsoa asian loppuun käsitellyiksi eivätkä jatka ratkaisun etsimistä.

Vihreä tarkoittaa sitä, että työ sujuu sen prosessin mukaisesti, jonka jäsen on hahmotellut saadaksesen lopullisen vastauksen siihen, ratkaistaanko este vai ei.

Keltainen tarkoittaa sitä, että esteen parissa työskennellään.

Punainen tarkoittaa sitä, etteivät asianomaiset ministeriöt tai viranomaiset tällä hetkellä priorisoi estettä.

Selvitetyt esteet 1. heinäkuuta 2018–30. kesäkuuta 2019

Alla on kooste ratkaistuista ja poistetuista rajaesteistä.

Asianomainen ministeriö katsonut loppuun käsitellyksi

Haku Norjan lukio-opintoihin **SININEN**

Pohjoismaiden kansalaisten on joissakin tapauksissa vaikea päästä lukiokoulutukseen Norjassa, sillä joissakin maakunnissa tiettyjen lakien perusteella (Norjan opetuslain luku 6) tulkitaan niin, että hakijan tulee olla kirjoilla Norjan väestörekisterissä ja koulun maakunnassa koulun alkaessa ja mieluiten jo opiskelupaikkaa haettaessa (1. maaliskuuta), jotta hakemus voidaan hyväksyä.



Estettä on priorisoitunut vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja.

Norjalaisten lohenpoikasten tuonti Ruotsiin SININEN

Kuivan maan lohenkasvatuksesta kiinnostuneet yritykset eivät voi tällä hetkellä tuoda lohenpoikasia Norjasta eivätkä Färsearilta, koska se on kiellettyä Ruotsin lain mukaan. Kielto rajoittaa Ruotsin merielinkeinon kehitysmahdollisuuksia, koska norjalaisten kalanpoikasten tuonti lisäisi alan kilpailukykyä.

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2017 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Suomen neljän kuukauden sääntö SININEN

Suomi otti Euroopan unionin vuonna 2004 tapahtuneen laajentumisen alla käyttöön määräykset asuinpaikkaan perustuvista etuuksista, mikä tarkoittaa sitä, että henkilöt, joiden kotipaikka ei ole Suomessa ja joiden työsuhde ei ole kestänyt vähintään neljää kuukautta, jäävät vaille tiettyjä sosiaaliturvaetuksia, joihin heillä muutoin olisi Suomessa asuvina ollut oikeus.

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2014 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Matka-asiakirjavaatimukset Pohjoismaiden lennoilla SININEN

Pohjoismaiden välisillä lennoilla Pohjoismaiden kansalaisilta ei vaadita passia, vaan riittää, että heillä on voimassa oleva henkilöllisyystodistus. Ruotsin poliisi ilmoitti vuonna 2018, että eräs pohjoismaainen lentoyhtiö oli Pohjoismaiden välisellä lennolla evännyt matkustajilta oikeuden nousta koneeseen viitaten yhtiön vaatimukseen passista. Passivaatimus on ristiriidassa pohjoismaisen passiunionin kanssa.

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2018 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti.

Epäselvyydet samanaikaisesti Ruotsissa ja Tanskassa työskentelevien European Spallation Source -tutkimuslaitoksen (ESS) työntekijöiden sosiaaliturvaan kuumisesta SININEN

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2018 lähtien Bertel Haarder, Tanska.

Asiakirjavaatimukset Norjan väestörekisteriin kirjautumiseksi SININEN

Kun Pohjoismaiden kansalainen, Norjan kansalainen mukaan lukien, muuttaa Norjaan toisesta Pohjoismaasta aikomuksenaan viipyä Norjassa yli kuusi kuukautta, hä-



nen on ilmoittauduttava väestörekisteriin Norjan veroviranomaisen luona. Asiakirja-vaatimukset eroavat kaikista muista Pohjoismaista.

Estettä on priorisoitunut vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja.

Oikeus saada virkavapautta poliittisen luottamustehtävän hoitamiseen toisessa Pohjoismaassa **SININEN, ratkaistu Norjassa***

Muussa kuin asuinmaassaan työskentelevällä henkilöllä ei ole oikeutta saada virkavapautta asuinmaassa hoidettavaa poliittista tehtävää varten. Tämä saattaa olla este poliittisten tehtävien vastaanottamiselle.

Estettä ovat priorisoineet vuodesta 2014 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi, ja Bertel Haarder, Tanska.

Grönlantilaisen ajokortin hyväksyminen **SININEN, ratkaistu Tanskassa***

Grönlantilaisella ajokortilla voi ajaa Tanskassa 90 päivää, minkä jälkeen on suoritettava kuljettajantutkinto uudestaan. Uutta kuljettajantutkintoa voidaan pitää turhana, jos ajokortilla on jo saanut ajaa 90 päivää. Färsaarelaisia ja grönlantilaisia ajokortteja koskevat eri säännöt eri Pohjoismaissa, ja färsaarelaisten ajokorttien osalta määräykset ovat usein lievemmat kuin grönlantilaisten ajokorttien osalta. Färsaarelaista ajokorttia voi käyttää Tanskassa vaihtamatta korttia tai suorittamatta kuljettajantutkintoa uudestaan.

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2014 lähtien Lisbeth Møller Jensen, Grönlanti.

Pohjoismaalaiset lähihoitajat Tanskassa – ammatinharjoittamisoikeuden myöntäminen **SININEN, ratkaistu Norjassa***

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2018 lähtien Bertel Haarder, Tanska.

Pienempi vanhempainraha "väärästä" maasta opintotukea saavalle **SININEN**

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2019 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

** Tähdellä merkityt rajaesteet on osittain ratkaistu, mutta niitä ei ole ratkaistu kaikissa asianomaisissa maissa.*



Asianomainen ministeriö katsonut loppuun käsitellyksi

Selvitetyt esteet, joita ei ole ratkaistu.

Norjan kansallinen verotuskäytäntö vaikeuttaa rakennusalan urakointia **SININEN**

Esimerkiksi rakennusalan yrityksillä on suuria hallinnollisia ongelmia Norjassa tehtävien tilapäisten urakoiden yhteydessä, vaikka urakan pituus olisi vain muutama kuukausi ja se olisi kertaluonteinen. Yritykset kokevat tilanteen niin, että Norjan veroviranomaiset toimivat Norjan sisäisen hallintokäytännön eivätkä pohjoismaisen verosopimuksen pohjalta. Tanskalaisille yrityksille tämä on merkinnyt sitä, että kolme neljästä luopuu aikeistaan toimia Norjan markkinoilla, joko heti tai ensimmäisen vuoden kuluessa.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2015 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja, ja Bertel Haarder, Tanska.

Aikaa vievät muodollisuudet merinisäkkäiden näytteiden siirtämisessä maiden rajojen yli **SININEN**

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2018 lähtien John Johannessen, Färsaaret, ja Lisbeth Møller Jensen, Grönlanti.

Hevosten väliaikainen maahantuonti Norjan ja Ruotsin välillä **SININEN**

Monet eläintenomistajat kohtaavat usein suuria ongelmia, kun he kuljettavat hevosiaan Norjan ja Ruotsin rajan yli joko kilpa-ajoihin tai valmennukseen.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja, ja Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.



Työn alla olevat priorisoidut rajaesteet, joita rajaesteneuvosto on ajanut kaudella 1. heinäkuuta 2018–30. kesäkuuta 2019

Korvaus potilasmatkasta Norjan ja Suomen/Ruotsin välillä **VIHREÄ**, Ruotsi

Suomessa tai Ruotsissa asuvan, Norjassa työskentelevän rajatyöntekijän sosiaaliturva on Norjassa, jonne hän myös maksaa veronsa. Hän ei saa korvausta potilasmatkoista/hoitomatkoihin kotoaan Suomesta tai Ruotsista sairaalaan Norjaan, toisin kuin hänen Norjassa asuvat ja työskentelevät työtoverinsa.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Färssaarelaisen ajokortin hyväksyminen **VIHREÄ**

Färssaarelaista ajokorttia ei voi vaihtaa ruotsalaiseen tai suomalaiseen ajokorttiin, kun muuttaa jompaankumpaan maahan.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien John Johannessen, Färssaaret.

Grönlantilaisen ajokortin hyväksyminen **VIHREÄ** (ratkaisematta Tanskaa lukuun ottamatta)

Grönlantilaisella ajokortilla voi ajaa Tanskassa 90 päivää, minkä jälkeen on suoritettava kuljettajantutkinto uudestaan. Uutta kuljettajantutkintoa voidaan pitää turhana, jos ajokortilla on jo saanut ajaa 90 päivää. Färssaarelaisia ja grönlantilaisia ajokortteja koskevat eri säännöt eri Pohjoismaissa, ja färssaarelaisten ajokorttien osalta määräykset ovat usein lievemmat kuin grönlantilaisten ajokorttien osalta. Färssaarelaista ajokorttia voi käyttää Tanskassa vaihtamatta korttia tai suorittamatta kuljettajantutkintoa uudestaan.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien Lisbeth Møller Jensen, Grönlanti.

Oikeus saada virkavapautta poliittisen luottamustehtävän hoitamiseen toisessa Pohjoismaassa **VIHREÄ**, Ruotsi ja Tanska

Muussa kuin asuinmaassaan työskentelevällä henkilöllä ei ole oikeutta saada virkavapautta asuinmaassa hoidettavaa poliittista tehtävää varten. Tämä saattaa olla este poliittisten tehtävien vastaanottamiselle.

Estettä ovat priorisoineet vuodesta 2014 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi, ja Bertel Haarder, Tanska.



Ruotsissa vapaa-ajan asunnon omistavien ulkomaalaisten tilapäinen henkilötunnus **VIHREÄ**

Ruotsissa vapaa-ajan asunnon omistavat ulkomaalaiset kohtaavat ongelmia yrittäessään hankkia sähkö-, puhelin- ja internetliittymiä, koska heillä ei ole pysyvää eikä tilapäistä ruotsalaista henkilötunnusta.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2014 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi, ja Bertel Haarder, Tanska.

Färssaarelainen piirturikortti **VIHREÄ**

Färssaarelaisilla ammattikuljettajilla on ongelmia digitaalisten piirturikorttien saamisessa Färssaarilla. Kuljettaja ei voi tästä syystä kirjata ajoaikaansa Tanskassa ja muissa Pohjoismaissa voimassa olevien sääntöjen mukaisesti.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien John Johannessen, Färssaaret.

Lääkkeiden merkintään ja pakkausselosteiden kieliin liittyvät erilaiset vaatimukset **VIHREÄ**

Lääkkeiden pakkausselosteita koskevat vaatimukset vaihtelevat eri Pohjoismaissa. Vaikka lääkkeille on yhdenmukaiset säännöt, pakkausselosteita koskevat erilaiset lakisääteiset määräykset. Yritykset joutuvat usein suunnittelemaan pakkauksensa täysin uudestaan, pelkkä selosteiden kääntäminen ei riitä. Tuloksena ovat korkeammat loppuhinnat ja suppeampi valikoima.

Rajaestettä ovat priorisoineet vuodesta 2016 lähtien John Johannessen, Färssaaret, Siv Friðleifsdóttir, Islanti, Lisbeth Møller Jensen, Grönlanti, ja Bertel Haarder, Tanska.

Laitoksissa asuvien henkilöiden muutto **VIHREÄ**

Pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaan vastuullisten viranomaisten tulee tehdä yhteistyötä mahdollistaakseen ikääntyneiden tai laitoshoidossa olevien henkilöiden muutto maahan, johon heillä on vahvin henkilökohtainen side. Tämä ei toimi käytännössä maksuihin ja vastuuseen liittyvien epäselvyyksien vuoksi.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2014 lähtien Bertel Haarder, Tanska.



Oikeuden läheishoitorahaan (omaishoidontukeen) voi saada vain, jos sekä hoitaja että hoidettava kuuluvat Ruotsin sairausvakuutuksen piiriin **VIHREÄ**

Läheishoitorahaa voi saada henkilö, joka hoitaa läheistä ihmistä, jonka sairaus on niin vakava, että se on huomattava uhka hänen hengelleen.

Estettä ovat priorisoineet vuodesta 2016 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi, ja Gunnar Westerholm, Ahvenanmaa.

Tulli- ja talletusmaksut tavaroiden tuomisen yhteydessä **VIHREÄ**

Tullivaikeuksia/-ongelmia esiintyy usein tavaroiden satunnaisen maahantuonnin yhteydessä esimerkiksi Norjaan, sillä Norjan tullisääntöihin katsotaan yleisesti liittyvän totuttua enemmän hallinnollista työtä ja useampia maksuja.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Toimintarajoitteisten kuljetuspalvelu **VIHREÄ**

Kansalliset säännöt oikeudesta kuljetuspalveluun tekevät toimintarajoitteisten matkustamisesta Pohjoismaiden välillä kallista ja hankalaa. Ongelma johtuu osittain siitä, että kuljetuspalvelua koskevat päätökset tehdään eri Pohjoismaissa eri elimissä ja hallintotasoilla.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja.

Opaskoira mukana matkalla **VIHREÄ, Islanti**

EU:n sisällä opaskoiran kanssa matkustavia kohdellaan nykyisin samalla tavalla kuin lemmikkieläinten kanssa matkustavia turisteja. Koiran rokotusten ja todistusten hankkiminen aiheuttaa tästä syystä suuria kustannuksia ja pitkiä käsittelyaikoja.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti.

Henkilökohtainen avustaja muutettaessa **VIHREÄ**

Vaikeasta toimintarajoitteesta kärsivien henkilöiden, joilla on henkilökohtainen avustaja, on vaikea saada avustaja mukaansa toiseen maahan muutettaessa. Maat päättävät kansallisesti oikeudesta avustajaan, ja henkilökohtaisten avustajien työehdot ovat erilaiset eri maissa.



Estettä on priorisoitunut vuodesta 2017 lähtien Vibeke Hammer-Madsen, Norja.

Vanhemmuuden tunnustaminen samaa sukupuolta olevien parien perheissä **VIHREÄ, Ruotsi**

Monet Pohjoismaat eivät tunnusta vanhemmuutta, joka on vahvistettu suostumuksen perusteella toisessa Pohjoismaassa, kun samaa sukupuolta olevat vanhemmat ovat saaneet lapsen keinohedelmöityksen avulla.

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2017 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti.

Arvokuljetukset Pohjoismaasta toiseen **VIHREÄ**

Suomalaisia arvokuljetusyhtiöitä ja niiden työntekijöitä koskevien Ruotsin sääntöjen mukaisten vaatimusten takia yritysten on hankittava lisävarusteita ja maksettava työntekijöiden lisäkoulutuksesta, jotta ne voivat kuljettaa euroja Tornion ja Haaparannan alueen Ruotsin puolella toimivilta kauppiailta. Nämä vaatimukset estävät käytännössä suomalaisia arvokuljetusyhtiöitä hakemasta euroja Ruotsin puolella toimivilta kauppiailta ja toimittamasta niitä suoraan suomalaiseen pankkiin.

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2017 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Oikeus työttömyyskorvaukseen Norjassa työskentelyn jälkeen tapahtuneen lomautuksen tai irtisanomisen jälkeen **VIHREÄ**

Ruotsissa asuvien henkilöiden, jotka on lomautettu työstään Norjassa tai Suomessa, on vaikea saada työttömyyskorvausta.

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2017 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.

Oppisopimuspaikat Tanskassa ja Ruotsissa **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2018 lähtien Bertel Haarder, Tanska.

Pohjoismaalaiset lähihoitajat Tanskassa – ammatinharjoittamisoikeuden myöntäminen **VIHREÄ, Ruotsi**

Rajaestettä on priorisoitunut vuodesta 2018 lähtien Bertel Haarder, Tanska.



Maakohtaiset estot **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Bertel Haarder, Tanska.

Nopeampaa tietoa ulkomailla asuville **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Gunnar Westerholm, Ahvenanmaa.

Psykologien käytännön harjoittelu Ahvenanmaalla **VIHREÄ**

Ruotsissa psykologiaa opiskelevat eivät voi suorittaa koko käytännön harjoitteluun Ahvenanmaalla, sillä sääntöjen mukaan osa ohjatusta harjoittelusta tulee suorittaa Ruotsissa, vaikka Ahvenanmaa kykenee tarjoamaan harjoittelua samoilla ehdoilla. Tämän vuoksi opiskelijat eivät valitse Ahvenanmaata harjoittelupaikaksi, mikä vaikeuttaa suuresti esimerkiksi koulupsykologien rekrytointia Ahvenanmaalle.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Gunnar Westerholm, Ahvenanmaa.

Tanskaan muuttavia islantilaisia lapsia sijoitetaan ikätovereita alemmalle koululuokalle **VIHREÄ**

Raportointitietojen mukaan joitakin islantilaisia lapsia on Tanskaan muuton yhteydessä sijoitettu alemmalle koululuokalle.

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2018 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti.

Raja-alueilasto **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2019 lähtien Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.

Tiedon toimittaminen ulkomaille kaksoiskansalaisen menehtyessä **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2019 lähtien Gunnar Westerholm, Ahvenanmaa ja Kimmo Sasi, Suomi.

Sosiaalietuuksien maksaminen tapauksissa, joissa on epäselvää, mikä maa on vastuussa etuuden maksamisesta **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2019 lähtien Kimmo Sasi, Suomi.



Elatustuen perintä **VIHREÄ**

Rajaestettä on priorisoitu vuodesta 2019 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti.

Korkeampi poliittinen taso

Rajaesteneuvosto on ensimmäisestä toimikaudestaan lähtien priorisoitu kolme al- la esiteltävää rajaestettä. Työn tuloksena rajaesteneuvosto vie nyt nämä kolme raja- estettä uuden liikkuvuustoimintaohjelman nojalla asianomaisten ministerineuvosto- jen käsiteltäväksi. Rajaesteneuvosto valvoo alakohtaisten ministerineuvostojen raja- estetyötä ja tukee ministerineuvostoja tarpeen mukaan.

Ammattipätevyyden tunnustaminen **VIHREÄ**

Monet ammatit ovat Pohjoismaissa joko valtion säätelemiä, esimerkiksi lailla, tai ala- kohtaisesti säädeltyjä. Pohjoismaiden erilaisten vaatimusten seurauksena työnteki- jöiden vapaa liikkuvuus kärsii tietyissä tapauksissa.

Rajaestettä ovat priorisoinneet vuodesta 2014 lähtien Paula Lehtomäki, Pohjoismaiden ministerineuvosto, Kimmo Sasi, Suomi, John Johannessen, Färsaaret, Vibeke Hammer- Madsen, Norja, ja Bertel Haarder, Tanska.

Toisistaan poikkeavat rakennusmääräykset **VIHREÄ**

Pohjoismaiden rakennusmääräykset poikkeavat toisistaan, mikä vaikeuttaa urakoit- sijoiden toimintaa ja haittaa rajan yli käytävää kauppaa.

Rajaestettä ovat priorisoinneet vuodesta 2014 lähtien Bertel Haarder, Tanska, Kimmo Sasi, Suomi, ja Gunnar Westerholm, Ahvenanmaa.

Viranomaisten kanssa viestintään käytettävät digitaaliset työkalut eivät toimi Pohjoismaiden rajojen yli **VIHREÄ**

Sähköisen henkilötunnuksen ja sähköisen allekirjoituksen kaltaiset digityökalut, joita yksityishenkilöt ja yritykset käyttävät yhteydenpidossa viranomaisten kanssa, eivät toimi Pohjoismaiden välillä.

Rajaestettä ovat priorisoinneet vuodesta 2016 lähtien Siv Friðleifsdóttir, Islanti, John Jo- hannessen, Färsaaret, Kimmo Sasi, Suomi, ja Eva Tarselius Hallgren, Ruotsi.



Liite 2 – Sektorien selonteot

Uudet aloitteet ja sektoreilla meneillään oleva työ

1. Sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvosto (MR-S)

Muutokset MR-S:n rajaestepriorisoinneissa

MR-S:n ja ÄK-S:n työ Pohjoismaiden rajaesteiden torjumiseksi on suureksi osaksi pohjautunut vuonna 2012 julkaistussa *Rajaesteet Pohjoismaissa sosiaali- ja työmarkkinakysymyksissä* -raportissa havaittuihin rajaesteisiin. Useat alkuperäisistä esteistä on ratkaistu, ja jäljellä olevat esteet edellyttävät ratkaisuja joko kansallisella tai Euroopan maiden yhteistyön tasolla. Viime vuosien tilannekatsaukset ovat siksi olleet lähes identtisiä edellisvuosiin verrattuna.

ÄK-S päätti sen vuoksi lokakuussa 2016, että se priorisoi muutaman poliittisesti ajankohtaisen rajaesteen seurantaan eikä seuraa enää kootusti *Rajaesteet Pohjoismaissa sosiaali- ja työmarkkinakysymyksissä* -raportissa havaittuja jäljellä olevia rajaesteitä. Tulevaisuudessa MR-S ja ÄK-S priorisoivat erityisesti rajaesteitä, joihin on mahdollista löytää yhteispohjoismaisia ratkaisuja.

Rajaesteistä keskustellaan tarvittaessa MR-S:n alaisissa sosiaalivakuutusta ja sosiaalipalveluja käsittelevissä ryhmissä. Ryhmät voivat myös esittää käsiteltäviksi mahdollisia uusia rajaesteitä, jotta ÄK-S tai MR-S voi keskustella ja päättää, tuleeko kyseisiä rajaesteitä priorisoida erityisesti sosiaali- ja terveydenhuoltoalan pohjoismaisessa yhteistyössä.

MR-S ja ÄK-S ovat käynnistäneet lukuisia toimia rajaesteiden poistamiseksi ja liikkuvuuden edistämiseksi. Seuraavaksi esitellään joitakin esimerkkejä:

Erytyistason hoidon ja harvinaisten sairauksien hoidon kehittämiseksi käynnistetään konkreettisia toimia erityistason hoitoa käsittelevän pohjoismaisen työryhmän ja harvinaisia sairauksia käsittelevän pohjoismaisen verkoston ehdotusten pohjalta. Vammaisalan pohjoismaisen yhteistyön toimintasuunnitelman (2018–2022) yhtenä painopistealueena on edistää vapaata liikkuvuutta ja poistaa rajaesteitä etenkin niiden henkilöiden osalta, joilla on toimintarajoitteita.

Eurooppalaista lääkeainelainsäädäntöä ollaan tarkistamassa. Sosiaali- ja terveyspolitiikan ministerineuvosto on laatinut Euroopan komissiolle kirjeen maiden mahdollisuudesta käyttää ainoastaan sähköisiä pakkauselosteita, jotta saataisiin varmistettua lääkkeiden riittävä saatavuus erityisesti pienten kielialueiden maissa.

Liikkuvuustoimiin varatusta budjettierästä myönnettiin vuonna 2019 määrärahoja seminaariin viittomakielen tulkkauksen saatavuudesta kuurojen matkustaessa, työkennellessä, opiskellessa tai muuttaessa Pohjoismaiden välillä sekä kuurojen oikeudesta tulkkaukseen pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen perusteella.



2. Koulutus- ja tutkimusministerineuvoston (MR-U) priorisoidut rajaesteet

Ammattipätevyyden tunnustaminen

Nro 14-122 rajaestetietokannassa

Monet ammatit ovat Pohjoismaissa joko valtion säätelemiä, esimerkiksi lailla, tai alakohtaisesti säädeltyjä. Pohjoismaiden erilaisten vaatimusten seurauksena työntekijöiden vapaa liikkuvuus kärsii.

Rajaesteneuvoston priorisoima asia.

Tilanne: Pohjoismaiden ministerineuvosto katsoo, että Pohjoismaiden säänneltyjen ammattien hyväksymisjärjestelmät toimivat hyvin eivätkä ne lähtökohtaisesti muodosta esteitä työvoiman vapaalle liikkuvuudelle. Tämä käy ilmi Pohjoismaiden ministerineuvoston vuonna 2017 laatimasta selvityksestä, jossa perehdyttiin ulkomaisen koulutuksen ja ammattipätevyyden saaneiden hakijoiden hyväksymisjärjestelmiin tavoitteena edistää rajaesteiden poistamista Pohjoismaiden, Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin väliltä. Selvitys koskee myös Pohjoismaiden ja EU:n ulkopuolella koulutuksen tai ammattipätevyyden saaneita henkilöitä. Selvitys on julkaistu kahdessa osaraportissa, joiden otsikkona on *Utdanning, Arbeid og Integrering i Norden* ("Koulutus, työ ja kotoutuminen Pohjoismaissa", osaraportit 1 ja 2).

Raporttien seuranta helmikuussa 2019 asetettiin ad hoc -ryhmä tarkastelemaan digitalisaation mahdollisuuksia työssä ulkomaisten tutkintojen ja ammattipätevyyksien hyväksyntäprosessien tehostamiseksi ja niiden laadun parantamiseksi. Tarkoituksena on lisäksi syksystä 2019 alkaen selvittää, miten nykyistä pohjoismaista yhteistyötä korkea-asteen koulutuksen ammattipätevyyksien hyväksymiseksi voitaisiin laajentaa koskemaan muitakin, esimerkiksi ammatillisen koulutuksen kautta saatuja ammattipätevyyksiä.

Pohjoismaiden ministerineuvosto käynnistää lisäksi pilottihankkeena prosessin, jossa valitaan yhdestä kahteen erityisalaa, joita olisi mielenkiintoista tarkastella itsesääntelyn osalta. Valinnan pohjalta on tarkoituksena käynnistää vuoropuhelu kyseisten alojen edustajien kanssa itsesääntelyn laajuudesta ja merkityksestä Pohjoismaiden työmarkkinoiden liikkuvuuden kannalta.

Yhteistyöministerit hyväksyivät 7. helmikuuta 2019 Pohjoismaiden ministerineuvoston liikkuvuuden toimintasuunnitelman 2019–2021. Sen mukaan koulutus- ja tutkimusministerineuvosto (MR-U) pyrkii työssään saavuttamaan seuraavat tavoitteet yhteistyössä työelämäalan kanssa: 1) tutkintojen vastavuoroinen tunnustaminen, 2) automaattinen tunnustaminen sekä 3) ammattipätevyyksien ja ammatinharjoittamiskohteiden vastavuoroinen tunnustaminen. Voidaan siis todeta, että toimintasuunnitelman sekä alalla käynnistetyn ja suunnitellun työn välillä on tiivis kytkeä.



Muilta osin viitataan Pohjoismaiden ministerineuvoston ilmoitukseen, joka koskee suositusta 19/2016: Alakohtaisten määräysten yhdenmukaistaminen ja säänneltyjen ammattien validointi liikkuvuuden helpottamiseksi.

3. Työelämäalan ministerineuvoston (MR-A) priorisoidut rajaesteet

Ratkaisemattomat rajaesteet

Työssäolojaksoja koskeva lisävaatimus toisessa maassa kertyneiden työskentely- ja vakuutuskausien hyväksilukemiseksi työttömyyskorvausta hakiessa

Nro 14-090 rajaestetietokannassa

Useat maat asettavat lisäehdoksi toisessa Pohjoismaassa täyttyneiden työ- ja vakuutuskausien yhteenlaskemiselle sen, että asianomainen on työskennellyt maassa tietyn ajan.

Tilanne: Norja muutti säädöksiään syksyllä 2011. Sen myötä nykyään ei enää vaadita vähintään kahdeksan viikon työskentelyaikaa Norjassa, jotta toisesta Eta-maasta kertyneitä työskentely- ja vakuutuskausia voitaisiin laskea mukaan anottaessa työttömyyskorvausta. Rajaeste on siis ratkaistu Norjan osalta. Ruotsin mukaan rajaeste ei ole ajankohtainen Ruotsissa. Asiaan voi löytyä ratkaisu EU-tasolla sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan EU-asetuksen 883/2004 kuudennen artiklan käsittelyn yhteydessä. Tanska ja Suomi odottavat EU-asetuksen 883/2004 kuudennen artiklan käsittelyä.

EU-asioiden pitkät käsittelyajat

Nro 14-042 rajaestetietokannassa

Sosiaali- ja työttömyyskorvauksia koskevien päätösten käsittelyajat vaihtelevat eri Pohjoismaissa. EU-asioiden käsittelyaika saattaa pitkittyä, koska asianomainen laitos voi joutua hankkimaan tietoja toisen maan vastaavalta laitokselta. Tämä saattaa vaikeuttaa henkilön toimeentuloa. Rekisteröityjen työttömien määrän suuri kasvu voi myös pidentää käsittelyaikoja.

Tilanne: Maita kehoitetaan edelleen lyhentämään käsittelyaikoja. Syksyllä 2018 järjestettiin seminaari laitosten virkailijoille käsittelyaikojen ja yhteistyön parantamiseksi. Työelämäalan virkamieskomitea (ÄK-A) kokoaa vuonna 2019 tilanneraportin, kun pohjoismainen sosiaalivakuutusryhmä ja pohjoismainen työttömyysvakuutusryhmä ovat keskustelleet asiasta.



Ratkaistut ja selvitettyt esteet

Toiseen maahan työhaastatteluun menevä ei voi saada matkakustannusten korvausta

Nro 14-018 rajaestetietokannassa

Työnhakija voi saada matka-avustusta työhaastattelumatkaa varten maan rajojen sisällä mutta ei toiseen maahan suuntautuvaa työhaastattelumatkaa varten.

Tilanne: Rajaeste katsotaan ratkaistuksi Norjassa, Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa. ÅK-A on päättänyt kirjallisessa menettelyssä, että rajaeste katsotaan ratkaistuksi asianomaisissa maissa.

Vaatus keskeytyksettömästä kuulumisesta eri maiden työttömyysvakuutukseen, jotta työttömyyskorvaus pysyisi ennallaan

Nro 14-004 rajaestetietokannassa

Yhdessä maassa asuva ja toisessa maassa työskentelevä henkilö, joka ei liity työttömyyskassaan ensimmäisenä työpäivänään, voi työttömäksi jäädessään saada alhaisempaa työttömyyskorvausta keskeytyneen vakuutusjakson takia.

Rajaesteneuvoston priorisoima asia.

Tilanne: Rajaeste on ratkaistu 2. heinäkuuta 2018 voimaan tulleella laki- ja asetusmuutoksella. Laissa selvennetään, että oikeus ansiotulosidonnaiseen korvaukseen edellyttää jäsenyyttä vähintään kahdentoista keskeytyksettömän kuukauden ajan. Asetuksessa ilmoitetaan, millaiset jäsenyyden katkokset työttömyyskassan tulee jättää huomiotta sen arvioidessa työttömyysvakuutuksen jäsenyysehtojen toteutumista.

Tanskan lainsäädännön mukaan vakuutuskausien välille voi tulla enimmillään kahdeksan viikon katkos (2x8 viikkoa). Rajaeste ei koske Norjaa eikä Suomea.

Oikeus työttömyyspäivärahaan esimerkiksi Norjassa työkyvyn arviointikaudella saatavan avustuksen päätyttyä

Nro 14-034 rajaestetietokannassa

Kun toisessa maassa työskennellyt henkilö hakee työttömyyspäivärahaa asuinmaassaan, työttömyyspäivärahaa koskevasta oikeudesta päättävä virasto tarvitsee todistuksen aikaisemman työskentelymaahan vakuutus- ja työsuhdejaksoista. Mailla on erilaiset säännöt siitä, mistä kausista todistus annetaan ja mitkä kaudet otetaan huomioon. Norjan lainsäädännön mukaisesti työkyvyn arviointikaudella saatavaa avustusta ei katsota vakuutusjaksoksi ja se on siksi heikentänyt ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan saamisoikeutta.

Rajaesteneuvoston priorisoima asia.



Tilanne: Norjan ja Ruotsin asianomaiset viranomaiset ja järjestöt ovat keskustelleet asiasta, ja ongelmaan on löydetty käytännön ratkaisu, joka saatujen tietojen mukaan toimii tyydyttävästi. Ruotsi katsoo, että työttömyyspäivärahan saamisoikeutta koskeva osuus on ratkaistu niin, että ajanjakso vahvistetaan liitteessä. Ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa ei voida kuitenkaan myöntää, sillä arviointikautta ei voida pitää vakuutusaikana, koska aika ei oikeuta työttömyyspäivärahaan Norjassakaan.

Ruotsin työmarkkinaministeriö arvioi, että asian ratkaiseminen olisi hyvin hankalaa Ruotsin lakia muuttamalla. Rajaesteneuvoston arvion mukaan ajanjakson todistamista koskeva este on ratkaistu ja ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa koskeva este on selvitetty, mutta ei ratkaistu. Tämän perusteella ÅK-A ja MR-A ovat päättäneet, että rajaesteen seuranta lopetetaan. Norja ja Ruotsi jatkavat kahdenvälistä yhteydenpitoa kyseisestä rajaesteestä.

Ruotsalaisen työttömyyskassan jäseneksi liittymisen ikäraja

Nro 14-092 rajaestetietokannassa

Ruotsissa yli 64-vuotias henkilö ei voi liittyä työttömyyskassan jäseneksi. Tämä voi aiheuttaa ongelmia toisessa maassa työskennelleelle henkilölle, joka jää työttömäksi. Ruotsissa ansiotulosidonnaista työttömyyskorvausta ei voi saada ilman työttömyyskassan jäsenyyttä.

Tilanne: Rajaeste on ratkaistu 2. heinäkuuta 2018 voimaan tulleella lakimuutoksella. Oikeutta työttömyyskassaan liittymiseksi on laajennettu niin, että henkilö voi hakea jäsenyyttä sitä edeltävän kuukauden vaihteeseen, kun hän täyttää 65 vuotta.

4. Kestävän kasvun ministerineuvoston (MR-TILLVÄXT) priorisoidut rajaesteet, elinkeinosektori

Ratkaisemattomat rajaesteet

Sektorin priorisoimat rajaesteet

Rakennusaineita koskevat erilaiset standardit

Nro 14-076 rajaestetietokannassa

Eri Pohjoismailla on toisistaan poikkeavia vaatimuksia rakennusmateriaaleille, mikä vaikeuttaa rajat ylittävää kaupankäyntiä sekä rakennusyriytysten mahdollisuuksia toimia useassa Pohjoismaassa. Rajaesteessä 14-076 keskitytään seuraaviin asioihin: kosteus, huonekorkeus, kaiteet, ovet, ikkunat, esteettömyys, melu ja tulenarkuus.

Rajaesteneuvoston priorisoima asia.

Tilanne: Kestävän kasvun ministerineuvoston alaisuudessa järjestettiin 29. toukokuuta 2018 rakennusalasta vastaavien ministerien kokous, jossa Suomen,



Ruotsin, Norjan, Islannin ja Ahvenanmaan edustajat hyväksyivät julkilausuman rakennuspolitiikan pohjoismaisen yhteistyön vahvistamisesta. Julkilausuman painopisteinä ovat rakennusmääräysten yhtenäistäminen, suunnittelu- ja rakennusprosessien tehostaminen digitalisaation avulla sekä rakennusten ilmastovaikutukset elinkaarinäkökulmasta. Elinkeinosektori hyväksyi 9. lokakuuta 2018 julkilausumasta laaditun seurantasuunnitelman ja ilmoitti ottavansa päävastuun suunnitelman toteutuksesta. Elinkeinosektori on käynnistänyt työn osoittamalla määrärahoja pilottihankkeeseen, jonka tarkoituksena on yhtenäistää esteettömyyteen liittyviä kysymyksiä. Sektori on myös esittänyt julkilausuman seurantaan vuoden 2020 budjettiprioriteetiksi. Lisäksi yhteistyöministerien liikkuvuuden toimintasuunnitelmaan kytkettyvästä budjetista on myönnetty sektorille miljoona Tanskan kruunua rakennusmääräysten yhtenäistämistyöhön.

Lisäksi elinkeinosektori järjesti Nordic Innovationin kautta yhdessä Norjan standardointiliiton kanssa rakennusstandardeja koskevan pohjoismaisen konferenssin 11. joulukuuta 2018. Konferenssin tavoitteena oli koota standardointijärjestöjä ja -laitoksia vahvistamaan yhteistyötä rakennussäädösten ja -standardien yhtenäistämiseksi. Tilaisuudessa keskusteltiin pohjoismaisen Eurokoodi-yhteistyön mahdollisuuksista, jotta saataisiin luotua yhteiset puitteet kansallisten liitteiden muotoilulle, sekä mahdollisuuksista muilla tavoin varmistua pohjoismaisella tasolla siitä, että kaikki Pohjoismaat käyttävät kansainvälisiä standardeja lainsäädännössään samoin periaattein.

Islannin sosiaaliministeri Ásmundur Einar Daðason on kutsunut rakennus- ja asuntoasioista vastaavat ministerit pohjoismaiseen kokoukseen 10. lokakuuta 2019.

5. Digitalisaatioministerineuvosto (MR-DIGITAL)

Viranomaisten kanssa viestintään käytettävät digitaaliset työkalut eivät toimi Pohjoismaiden rajojen yli

Sähköisen henkilötunnuksen ja sähköisen allekirjoituksen kaltaiset digityökalut, joita yksityishenkilöt ja yritykset käyttävät yhteydenpidossa viranomaisten kanssa, eivät toimi Pohjoismaiden välillä.

MR-DIGITAL käynnistää syksyllä 2019 viranomaisten ja kansalaisten (G2C) väliseen sähköiseen yhteydenpitoon keskittyvän työn. Työ on osa laajempaa työohjelmaa, jolla pyritään turvaamaan pääsy sähköisiin palveluihin maiden rajojen yli. Ensimmäisenä askeleena on perehtyä Pohjoismaiden (ja Baltian maiden) ratkaisuihin. Avoin haku on nyt käynnissä, ja konsulttiyrityksen odotetaan toteuttavan selvityksen digitalisaatioministerineuvoston marraskuun lopussa pidettävään kokoukseen mennessä. Seuraavaksi tarkastellaan, miten ratkaisut voitaisiin yhdistää maiden rajojen yli niin, että yhden Pohjoismaan viranomaiset voisivat hyödyntää kansalaisten kansallista sähköistä postiosoitetta toisessa Pohjoismaassa. Työ käynnistyy vuonna 2020 ja pääkumppanina on Tanskan digitalisaatiohallinto.